

FAKULTNÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLA OLMOUC, HÁLKOVA 4

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Vliv chování rodičů na jejich děti

Olomouc, červen 2016

Vedoucí práce:

Ester VRAJOVÁ

Mgr. Iva Kreuziger

Obsah

1	RODINA.....	5
1.1	Spokojený život.....	5
1.1.1	Bezpečí domova.....	6
1.1.2	Potřeba místa.....	6
1.1.3	Potřeba limitu.....	7
1.2	Filozofie Medvídka Pú.....	7
2	MAMINKA.....	7
2.1	Šťastná maminka.....	7
2.2	Jak je dítě vázáno na maminku.....	8
3	VÝVOJ DÍTĚTE.....	9
3.1	Prenatální období.....	9
3.2	Emoční část.....	9
3.3	Životní scénáře.....	10
3.3.1	Vítěz.....	10
3.3.2	Skoro vítěz.....	10
3.3.3	Poražený.....	11
3.4	Kdo určuje životní scénáře.....	11

Abstrakt

Psala jsem závěrečnou práci na téma vliv chování rodičů na jejich děti. V první kapitole jsem se věnovala rodině. Zmínila jsem v ní důležitost bezpečného domova, jak rodiče mohou dítěti napomoci ke spokojenému životu a přidala jsem i hravou podkapitolu o kreslené postavě Medvídku Pú a jeho filosofii. V druhé kapitole se věnuji mamince. Zmiňuji prvotní vztah dítěte a maminky, od něhož se odráží i další vztahy dítěte. Třetí část je o vývoji dítěte. Od prenatálního období až po šest let věku dítěte. Zaměřila jsem se na emoce dítěte. Dále také, jaké životní scénáře se utváří dětem vlivem rodičů a jak napomoci tomu, aby byly co nejlepší.

Abstract

In my final work I write about influence of the behavior of parents to their children. First chapter is about family. In second chapter I write about important relationship between mother and their children. In the last chapter I mention child evolution.

ÚVOD

Téma mojí závěrečné práce je vliv chování rodičů na jejich děti. Vybrala jsem si toto téma, protože mě zajímá psychologie a v budoucnu bych psychologii chtěla studovat. Ve své práci chci poukázat na správné i špatné postupy při výchově dětí. Dále jaký může mít chování rodičů na jejich děti vliv. Pokusím se poukázat na to, jak křehká je psychika dětí zhruba do věku šesti let. A také jak je důležitý první vztah mezi maminkou a dítětem.

1 RODINA

Definice rodiny zní, že se jedná o skupinu lidí, kteří jsou navzájem spojeni manželskými, příbuzenskými nebo jinými vazbami. A spojuje je společný způsob života. Já tuto definici nechci žádným způsobem vyvracet. Naopak plně s ní souhlasím, ale opravdu je to všechno? Kde je láska, bezpečí nebo emoce?

Všichni máme nějaké potřeby. Dělí se na fyziologické potřeby, potřeba bezpečí, potřeba sounáležitosti a lásky, sebeúcty a uznání, potřeba seberealizace a vyšší potřeby. Můžeme si všimnout, že potřeba, týkající se fyziologického růstu dítěte je v této takzvané pyramidě základních potřeb, jen jedna. Kdežto všechny ostatní potřeby se týkají zdravého psychického vývoje dítěte. Proč jsou tedy pro všechny prioritní fyziologické potřeby? Abraham Maslow ukazuje ve své pyramidě na velice důležitý princip, kdy nejdříve musí být uspokojeny potřeby v dolní části pyramidy a teprve pak se ozývají potřeby umístěné výše.

Obrázek 1. Maslowova pyramida potřeb ([online]. [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: http://www.filosofie-uspechu.cz/jak-motivovat-zamestnance/maslowova_pyramida/)

1.1 Spokojený život

Aby dítě mohlo žít spokojeným životem, potřebuje navázat důvěrný vztah. Tento vztah je potřeba budovat a to jak jinak než projevy uznání. Může jít o upřímné uznání, poděkování, pohlázení po vlasech, úsměv, dotek či objetí. Dítě, které však tento důvěrný vztah a jeho

projevy nezná, se může cítit smutně, prázdně, nebo že je neschopné. Rodiče své dítě nejlépe uspokojí tím, že mu dají alespoň na deset minut denně pocit: „Jsem tu pro tebe. Mluv. Zajímáš mě.“ Nejen děti ale i dospělí potřebují minimálně jeden projev lásky denně.

Avšak i při budování důvěrného vztahu můžete narazit na úskalí. Jedním z nich může být například to, že dítě jako první obviňuje sebe. Co to znamená? Pro malé dítě je velice důležité, aby si o svých rodičích zachovalo ideální obraz. Dokonce tak důležité, že i když se rodič chová evidentně špatně (bije své dítě nebo týrá), dítě viní první samo sebe. Vidí své rodiče jako dobré a dokonalé a tak se snaží najít příčinu jejich špatného chování právě v sobě. V mysli malého dítěte to může vypadat třeba takto: maminka mě bije - já to nechápu, ale protože moje maminka je hodná, musí být chyba ve mně - něco asi nedělám dobře - musím se víc snažit - měl bych být hodnější - musím přijít na to, jak se věci dělají správně, jinak mě maminka zase bude právem bít. Takhle se už od malička učí, přehnané kritice samo k sobě. V budoucnu může být málo sebevědomé a snadno manipulovatelné.

To jak spokojený život dítě povede, ovlivňuje to, jak mu jeho rodiče v dětství nasýtí jeho základní potřeby. To je potřeba bezpečí a lásky, potřeba místa, potřeba limitu, potřeba podnětu, péče a výživy a v neposlední řadě i potřeba podpory.

1.1.1 Bezpečí domova

Základní potřebou každého malého dítěte je pocit lásky a bezpečí. Když někomu důvěřujeme, cítíme se s ním v bezpečí a tak to mají i malé děti. Víte, že dítě do dvou let nezná pojem návratu? Jakmile jeho máma odejde, dítě prostě neví, že se vrátí. Babičky často radí matkám: „Teď běž, hraje si a ani si toho nevšimne“ Jakmile si ale dítě všimne, že jeho maminka zmizela, nastane řev. Ve veliké míře se tím ohrozí pocit důvěry. Přitom by stačilo říct dítěti, kam jdete a kdy se vrátíte. Dítě v ten moment může být trochu smutné, ale když se pak matka vrátí ve smluvený čas domů, důvěra dítěte vůči ní se upevní.

1.1.2 Potřeba místa

K budování pocitu důvěry pomáhá, když má dítě věci, které může označit jako „svoje“. Může jít o plyšové zvířátko, talířek, z něhož dostává každý večer krupicovou kaši nebo ručník. Stejně to platí i pro oblíbená místa v domě. Pro rodiče to můžou být maličkosti, ale

pro děti, je to velmi důležité. Všechny děti by doma měli mít: místo, kde spí. Místo u stolu, kde rodina jí. Místo, ze kterého se dívá na televizi. Místo, kde si hraje.

1.1.3 Potřeba limitu

Ačkoliv to hodně lidem zní zvláště, dítě, které nemá pravidla a limity se nemůže zdravě rozvíjet. Bez mantinelů se dítě bude cítit nejistě a nepříjemně. Udržet mantinely nám pomůže důslednost a vlídná neústupnost.

1.2 Filozofie Medvídky Pú

Znáte medvídky Pú? Jeho autorem je Alan Alexander Milne a jde o moc miloučkého personifikovaného medvídky, kterému je dobře, když má v pořádku tři věci. Nesmí ho nic bolet, musí mít plné břicho a teplý pelíšek (to je oblíbené místo, kde se cítí bezpečně). Když tohle medvídek má, je šťastný. Můžou se mu podařit ještě dvě věci. Když s ním v pelíšku budou lidé, kteří ho mají rádi a on má rád je. A když bude mít činnost, která ho bude bavit a ze které bude umět mít radost. Všechno ostatní je už vlastně navíc.

2 MAMINKA

Rodina stojí u prvních krůčků dítěte a dávají mu bezpečné zázemí, z něhož se dítě může vydávat na průzkumy do světa. Když ale rodina dítěti nedává nebo nemůže dávat dostatek lásky k naplnění jeho potřeb, dítě hledá útočiště jinde. V lepším případě je to ve škole, mezi kamarády nebo v nějakém zájmovém kroužku. V tom horším případě v partě, alkoholu, drogách. A právě proto má dítě maminku, aby se staralo o jeho potřeby a ono v ní mělo zázemí, důvěřovalo jí a cítilo se s ní bezpečně. Ač je to zvláštní tatínci jsou při výchově dětí nahraditelní. A to nejčastěji prarodiči. Ale maminka ne. Je pro dítě nejdůležitější osobou a to už od chvíle, kdy je v jejím břichu. Už tehdy se dítě učí vnímat. Vnímá to, co vnímá jeho maminka.

2.1 Šťastná maminka

Myslím, že je důležité, ukázat si rozdíl mezi mediálním obrazem maminky a realitou. V reklamách často vidíme mladou, krásnou, věčně usměvavou maminku, která má obvykle vedle sebe zdravé a smející se dítě a tento idylický obraz ještě většinou doplňuje milující

---

manžel a krásný velký dům se zahradou. Svět ale není ideální místo a není dobré tomuto uměle vytvořenému obrazu podléhat. Ve skutečnosti maminka bývá po narození dítěte dost často nevyspalá, unavená, bezradná. Dítě brečící, manžel nervózní. Ideál neexistuje. Jen maminka sama si určuje, jak se obtížné situace dají nebo nedají řešit. Dítě se z velké většiny v útlém věku učí od své maminky. Takže když je maminka v pohodě, dítě si to z ní vezme samo a bude taky dobře naladěné. Aby se maminka mohla cítit příjemně, musí nejprve znát sama sebe. To znamená dokázat si odpovědět na tyto otázky: Jaký je můj svět? Co mám ráda? Kdo jsou lidé, které mám ráda a oni mě? Kde je moje místo? Co je pro mě opravdu důležité? A co je nejdůležitější? Jakmile se maminka začne orientovat sama v sobě, dokáže do určité míry přehlížet věci, které pro ni nejsou důležité a tím si nastavit jakýsi „životní komfort“ a bude se cítit lépe. A i její dítě se bude cítit lépe, protože, když je maminka veselá, dítě je veselé s ní. Protože rodičovství je mimořádně náročné a vyžaduje obrovské množství času, energie a trpělivosti, měla by každá maminka mít denně aspoň hodinu pro sebe. Je smutné, v jak málo domácnostech maminka slyší věty: „Odpočiň si trochu.“, „Pomůžu ti.“ řečené ústy jejího manžela. Muži se většinou vyhýbají citům, a proto si vytváří takzvané „náhradní světy“. Věnují jim spoustu času a velkou pozornost, ale z hlediska skutečných hodnot nemají žádný význam. Například golfové turnaje, fotbalové zápasy, mistrovství světa, hospoda... Nemyslím si, že by náhradní světy byli nějak špatné, spíš se snažím poukázat, jak krásné by bylo, kdyby tatínek svému dítěti aspoň občas fandil tak, jako fandí národnímu hokejovému mužstvu. Podle výzkumů v České republice narůstá množství žen, které by raději žily samy než s manželem, který jim nepomůže, nepodpoří je a je jim spíše přítěží. Není se čemu divit, že jsou pak ženy stresované a toto chování se přenáší na jejich děti.

2.2 Jak je dítě vázáno na maminku

Důvěrný vztah mezi matkou a dítětem v období do šesti let je klíčový. Odvíjí se od něj pozdější vývoj dítěte. Jakmile zdravá vazba maminka - miminko nevznikne, může to poškodit emoční část dítěte na celý život. Zhruba od šesti do dvanácti měsíců je dítě mimořádně citlivé na přítomnost své mámy. Nikdy potom už dítě nebude tak citlivé na její blízkost. Právě v tomto období se buduje jejich vztah. Je to první a nejdůležitější vztah. Je prototypem, vzorcem všech dalších vztahů. Francouzský porodník Fréderick Leboyer požadoval takový příchod dítěte na svět, který by mu velkou životní změnu co nejvíce

ulehčil. Novorozené dítě se položí ještě s pulzující pupeční šňůrou na břicho matky a ta ho hladí. Teprve potom dojde k přestřižení pupečnicku a ošetření dítěte. Tyto první minuty dítěte na světě v bezprostřední blízkosti matky zásadně ovlivňují vztah maminky s dítětem. Když má dítě vztah k mamince, může začít budovat vztah samo k sobě. Máma vlastně učí dítě pohledu na věci a i na sebe samotné. Takže je moc důležité jak se jí to povede. Od mámy malé dítě buď získá pocit důvěry v sebe, okolí a svět nebo bolestný pocit viny a pochybností. Obojí si sebou nese po celý život. Do šesti let věku se utváří 85% osobnosti člověka. Máma je nenahraditelná.

3 VÝVOJ DÍTĚTE

Základy psychického vývoje člověka musíme hledat už v prenatálním období tedy už v době, kdy je ještě dítě v mamčině bříšku. Studovat však toto nejranější období není vůbec snadné. V dnešní době se ke zkoumání plodu v děloze využívá moderní techniky. Sledují se změny srdeční aktivity, užívá se ultrazvuku, termografie nebo také izotopických technik. Jak už jsem se zmínila, 85% osobnosti člověka se utváří v dětství a to do šesti let věku. Pojdme se tedy podívat, co všechno má vliv na toto utváření osobnosti.

3.1 Prenatální období

Většinou je prenatální období jako období vývoje dítěte v těle matky zahaleno nevědomím. Nechtějí připustit, že „to“ je vlastně živý tvor. Přestože existují studie, které prokazují, že dítě s matkou komunikuje už 5 týdnů po početí, mnoho rodičů si neuvědomuje to, že dítě už v tomto období vnímá, komunikuje a učí se od maminky. Dítě přes placentu zaznamenává hlasy lidí a zvuky okolí, kromě toho také slyší tlukot mámina srdce, vrzání jejích kloubů a kostí a hukot v řečišti žil. Dítě se umí učit ze zkušenosti. Nerozlučně s mámou prožívá emoce. Když je maminka milována, dítě cítí lásku a učí se být milováno. Když je maminka smutná, dítě je nešťastné a učí se být smutné. Proto je důležitá duševní pohoda matky už v období očekávání.

3.2 Emoční část

Děti mají vysokou schopnost empatie, to znamená vcit'ování se do druhých. Dítě žije s maminkou a učí se jejímu vidění světa. Dítě není pasivní „to“, co leží a čeká, co se s ním

---

bude dítě. Je to živý tvor, který se snaží vnímat a to jak to dobré tak to špatné. A také na to náležitým způsobem reaguje. Pro dítě význam slov není důležitý. Z počátku nerozumí, když mu matka řekne: „Jsi pro mě vším.“ Zato pohlázení, láskyplný dotek, houpání, melodie, mazlení, to všechno vnímá a chápe. A přestože se později naučí i slovům rozumět, nikdy pro něj neznamenaají tolik.

3.3 Životní scénáře

Abychom si uvědomili, jak dalekosáhlý vliv může mít chování rodičů na jejich potomky, musíme nejenom vědět, že dítě se učí z chování jeho rodičů, ale také že se snaží co nejvíce přibližovat obrazu, který si myslí, že jeho rodiče od něj vyžadují. Mnohdy si ale dítě jen špatně vykládá, co by si vlastně rodiče přáli. Dítě si utváří životní scénáře, což jsou plány, které neustále nosí v hlavě a v mnoha situacích se podle těchto scénářů rozhoduje. Podle životního scénáře jsou tři typy lidí: vítěz, skoro vítěz a poražený.

3.3.1 Vítěz

Vítěz je člověk, který drží slovo, které dal, je spolehlivý. Do značné míry rozhoduje o tom, co se mu v životě stane. Rozhoduje se o tom, kdy začne, bude pokračovat nebo skončí. Zajímavý je i slovník vítěze. Najdeme v něm věty jako: rozhodl jsem se, dokázal jsem, podařilo se mi, mám v plánu, můžeš se spolehnout, udělal jsem chybu – napravím to. Vítěze poznáme snadno. S nadsázkou můžeme říci, že vítěz chodí s miss, je kapitánem mužstva a v kartách obvykle vyhrává.

3.3.2 Skoro vítěz

Skoro vítěz nebo tak zvaný „alespoň“ musí usilovně pracovat, aby měl alespoň vyrovnané výsledky. Je skvělým zaměstnancem, protože je loajální, tvrdě pracuje a většinou nedělá problémy. Občas se zcela nepochopitelně zastaví těsně před cílem, protože si nevěří, že by cíle mohl dosáhnout. Slovník skoro vítěze: pokusím se, už to bylo, ale na poslední chvíli, to se uvidí, nevím, možná. Skoro vítěz chodí s vicemiss, je zástupcem kapitána a v kartách někdy vyhraje a někdy prohraje.

3.3.3 Poražený

Poraženému se věci dějí, jaksi samy od sebe, nemá kontrolu nad událostmi. Vybírá si už na první pohled špatné kamarády, nedokáže splnit cíle, které si stanoví. Přitahuje smůlu, prohrává. Nejčastější věty poraženého jsou: nevím, neumím, nemá to cenu, proč se to stane vždycky zrovna mně, ostatní mají lepší, ani nevím, jak se to stalo. Znovu obrazně musím dodat, že poražený nikdy s dívkou pořádně nechodil, nehrál v žádném mužstvu a v kartách prohrává.

3.4 Kdo určuje životní scénáře

Jací jsou rodiče? Mohou mít různé podoby, vlastnosti, ale jedno mají společné, jsou silní a mocní. To oni určují, jaká bude v rodině panovat nálada, jaké se budou dodržovat zvyky, jaké hodnoty se budou uznávat a i oni předurčují svému dítěti životní scénář. A to tím způsobem, jak se k němu chovají, co mu říkají a za co ho kárají. Abychom však měli naději, je tu věta s téměř hojivými účinky. Každý má právo vybrat si ligu, která mu bude vyhovovat. Nezáleží na tom, jestli se stanete ministrem zemědělství nebo předsedou místního zahrádkářského spolku ve vesnici, která má 200 obyvatel. Každý má právo vybrat si ligu, na kterou stačí. Důležitá je u toho jedna věc. Aby to, co děláte, jste dělali tím nejlepším způsobem, jakým dovedete. Ano, rodiče určují, jaký životní scénář budete mít do budoucna zakódován ve své mysli, ale to, jestli budete či nebudete žít spokojený a šťastný život, je na každém z nás.

Závěr

Na závěr si můžete přečíst pár naléhavých vět. Nikdy v životě není člověk tak vnímavý a citlivý jako ve věku do šesti let. Jednou ze základních potřeb dětí je pocit bezpečí a lásky. Základním zdrojem pocitu bezpečí je důvěrný vztah. Důvěrný vztah mezi matkou a dítětem je prototypem, od něhož se odvíjí všechny budoucí vztahy. Pokud vazba mezi matkou a dítětem nevznikne, může být silně narušena psychika a emoční část dítěte. Dítě nemůže odejít od rodin – je bezmocné. Zato rodiče jsou velmi důležití. Do šesti let věku dítěte se utváří 85% osobnosti člověka. Dítě potřebuje mít hlavně jistotu, že i kdyby se dělo cokoliv, jeho lidé tam budou s ním a pro něj. Myslím, že je důležité toto vědět, přemýšlet o tom a především toto aplikovat i do svého života.

Prohlašuji, že na celé práci jsem pracoval samostatně a uvedl jsem použitou literaturu.

V Olomouci, červen 2016

---

podpis

Literatura a zdroje

knihy:

HERMAN, Marek. *Najděte si svého maršána*. Třetí. Olomouc: Hanex, 2008.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Třetí. Havlíčkův Brod: Grada Publishing, 1881.

webové stránky:

[online]. [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://www.mestasveta.cz/londyn/pamatky>.

[online]. [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: <http://www.mshavrice.estranky.cz/clanky/co-vsechno-deti-potrebuji---pyramida-prirozenych-potreb.html>

obrázky a fotografie:

[online]. [cit. 2016-05-15]. Dostupné z: http://www.filosofie-uspechu.cz/jak-motivovat-zamestnance/maslowova_pyramida/